

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ
ПВНЗ «МЕДИКО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ПРОГРАМА ДЕРЖАВНОЇ АТЕСТАЦІЇ

Розглянуто та затверджено на засіданні Вченої ради
Протокол № 8 від 29 лютого 2024 року

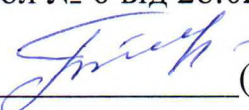
Михайло ВОЛКОВ

Миколаїв – 2024 року

**Програма державної атестації для здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія**

Розробник: Петьков В.А. – завідувач кафедри психології, Кандидат психологічних наук, доцент

Затверджено на засіданні кафедри психології
Протокол № 6 від 28.02.2024 року

_____ (Петьков В.А.)

Рецензент: Дворник М.С.

Пояснювальна записка

Освіта є пріоритетним напрямком державної політики України. Держава виходить з того, що освіта – це стратегічний ресурс соціально-економічного, культурного і духовного розвитку суспільства, спрямований на поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, створення умов для самореалізації кожної особистості. Головною метою національної стратегії розвитку освіти є забезпечення особистісного розвитку людини згідно з її індивідуальними задатками, здібностями, потребами на основі навчання.

Масштабні перетворення, які відбуваються сьогодні в усіх сферах суспільного буття, зумовили потребу розробки нових підходів і шляхів до вирішення особистісних проблем людини. Все більшої актуальності у цьому контексті набуває професія психолога. Допомогати людині реалізовувати свій потенціал, жити на повну силу, досягати злагоди з довкіллям, знайти своє місце у суперечливому світі – неповний перелік завдань, які стоять перед психологом на сучасному етапі розвитку суспільства. Підготовка фахівців з даної спеціальності здійснюється в Україні, починаючи з кінця ХХ століття, однак ще й сьогодні триває процес її становлення, вироблення основних концептуальних засад і постійний пошук змісту підготовки спеціалістів та ефективних форм навчання.

Підготовка фахівців першого (бакалаврського) рівня, галузі знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальність: 053 «Психологія» здійснюється у відповідності до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», положення про організацію освітнього процесу ПВНЗ МПУ, на основі стандарту вищої освіти 053 Психологія.

Освітньо-професійна програма передбачає такі цикли підготовки: цикл загальної підготовки; цикл професійної підготовки; цикл вибіркових дисциплін здобувачів вищої освіти.

Підсумкова державна атестація проводиться у вигляді атестаційного екзамену та захисту кваліфікаційної роботи з психології, які мають своєю метою з'ясування рівня підготовленості випускника для виконання професійних завдань, передбачених цим стандартом вищої освіти, і продовження освіти.

Підсумкова державна атестація проводиться для встановлення рівня сформованості встановлених освітньою програмою загальних та фахових компетентностей, а також програмних результатів навчання. Предмети, що виносяться на державну атестацію: загальна психологія, вікова психологія, психологічне консультування та корекція, патопсихологія, клінічна та медична психологія.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «Медико-Природничий Університет»

Перший бакалаврський рівень
Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність 053 «Психологія»
Державний екзаменаційний іспит

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ 1

1. Свідомість як форма відображення людиною дійсності. Структура свідомості.
2. Гіпотеза Б.Д.Ельконіна про кризу сучасного дитинства .
3. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів.

Затверджено на засіданні кафедри психології
Протокол № від 202 року

Завідувач кафедри В. Петьков

Перелік питань, що виносяться на підсумкову державну атестацію

ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Тема 1. Розвиток предмету психології у історичному аспекті

Філософські роздуми мислителів, концепції психологів. Відображення характерних особливостей тієї чи іншої епохи, визначення основних ознак розвитку наук взагалі та психології, ознайомлення з найбільш відомими представниками минулого та їх поглядами на вирішення філософсько-психологічних проблем.

Тема 2. Характеристика основних категорій психології

Предмет психологічної науки, об'єкт вивчення психології, та принципи розвитку психологічної науки. Поділ загальної психології за видами діяльності людини. Психічні стани, своєрідні тимчасові вияви психіки залежно від об'єктивних умов. Розгляд найважливіших психологічних характеристик свідомості.

Тема 3. Розвиток психіки у філогенезі.

Характерна ознака психічної реакції. Значення тропізму. Виділення фототропізмів, хемотропізмів, геліотропізмів, гальвано-тропізмів та ін., відповідно до різновидів енергії, що діють на організми у звичних умовах їх існування. Головні стадії розвитку психіки тварин: а) стадія елементарної сенсорної психіки; б) стадія перцептивної психіки; в) стадія інтелекту. Стадія елементарної сенсорної психіки.

Тема 4. Рефлекторний характер психіки

Обґрунтування рефлекторної природи всіх видів психічної діяльності російської фізіології, двома її великими представниками - І.М.Сеченова та І.П.Павлова. Виокремлення І.М. Сеченовим трьох головних ланок: початкова ланка — зовнішній подразник і перетворення його органами чуття в процес нервового збудження, що передається в мозок; середня ланка — процеси збудження і гальмування в мозку і виникнення на цьому підґрунті психічних станів (відчуттів, думок, почуттів тощо); кінцева ланка — зовнішній рух.

Тема 5. Форми поведінки тварин

Психіка тварин три стадії: стадія елементарної сенсорної психіки, стадія перцептивної психіки; стадія інтелекту. Теорії про «розумності».

Ригідність інстинкту. В інстинктивному дії виділяють дві фази. Перша - більш лабільна, підготовча, пошукова, друга - консервативна, мало змінена, завершальна. На завершальній фазі виконуються власне інстинктивні рухи.

Тема 6. Свідомість та несвідоме психічне

Знання – як необхідна складова людської свідомості. Наслідування, і творче натхнення, що супроводжується раптовим «осяянням» новою ідеєю – як несвідоме явище. Автоматизація функцій є суттєвою і необхідною особливістю багатьох психічних процесів (мислення, сприймання, мовлення, запам'ятовування та ін.). Психічні установки та їх вплив на людське існування. Інтуїція та творчість, як важлива складова становлення людської психіки.

Тема 7. Діяльність

Розрізнення за індивідуальними проявами мотиваційної сфери. Поводження та діяльність людини, що обумовлена багатьма мотивами (конфліктуючими та взаємодіючими). Мотив, як дія, доки не досягнуто цільового стану.

Тема 8. Особистість

Поняття про особистість, сукупність рис і особливостей особистості. Виявлення індивідуальності людини в рисах темпераменту, характеру, звичках, інтересах, особливостях сприймання, пам'яті, мислення, фантазії, у здібностях тощо. Проявлення індивідуальності в інтелектуальній, емоційній, вольовій сфері чи одразу в усіх сферах психічної діяльності.

Тема 9. Формування особистості

Розгляд поняття «особистість» в сукупності понять: «людина», «індивід», «індивідуальність». Формування умов для становлення особистості. Індивідуальність, як сукупність неповторних рис в людини. Вплив сімейних відносин та відносин із соціумом на формування особистості.

Тема 10. Воля

Розгляд волі, як свідомого регулювання людини своєю поведінкою, діяльністю, спілкуванням, яке пов'язане з подоланням внутрішніх і зовнішніх перешкод. Воля, як уміння людини, що виявляється у самодетермінації та саморегуляції поведінкою і психічних явищ. Фізіологічні основи волі.

Основні ознаки вольової дії. Вольові якості особистості. Психологічна структура вольового акту

Тема 11. Емоції та почуття

Характеристика та особливості емоцій та почуттів людини. Фізіологічні основи емоцій та почуттів. Вираження емоцій і почуттів.

Тема 12. Характер

Розкриття змісту поняття характеру та його природа; аналіз відомих типологій характеру; визначення взаємодії характеру та темпераменту; пояснення формування характеру; характеристика співвідношення особистості і характеру; типологія характерів; психоконструкційні типи характеру; типи акцентуацій характеру.

ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

Тема 1. Вікова психологія як наука

Поняття вікової психології та психології вікового розвитку, загальне і відмінне їх змісту. Предмет вікової психології. Завдання вікової психології. Методологічні завдання (рушійні сили психічного розвитку людини; співвідношення навчання і розвитку; проблема вікової періодизації тощо). Теоретико-пізнавальні завдання (збільшення знань про загальні закономірності та механізми розвитку психіки дитини; розробка понятійного апарату тощо). Практичні завдання (організація оптимальних форм дитячої діяльності та спілкування; проблема психологічної допомоги в періоди різних вікових криз; гуманізація навчально-виховного процесу; проблема важких дітей). Галузі вікової психології: дитяча психологія, психологія молодшого школяра, психологія підлітка, психологія ранньої юності, психологія дорослої людини, геронтопсихологія (психологія старості). Історія виникнення і розвитку вікової психології як науки. Міжпредметні зв'язки вікової психології з іншими науками. Методологічні принципи та методи вікової психології. Класифікація методів вікової психології. Група методів за ціллю і задачами дослідження: 1) описові (неекспериментальні): спостереження; бесіда; анкета; вивчення продуктів діяльності; 2) діагностичні (вимірювальні): тести; 3) пояснювальні (експериментальні): природний експеримент; моделюючий експеримент; лабораторний експеримент; 4) перетворюючі (формуючі): навчаючий експеримент; виховуючий експеримент. За організацією дослідження: повздовжній зріз (лонгitudний метод), поперечний зріз, кафедри загальної, вікової та педагогічної психології комплексне дослідження.

Тема 2. Основні напрямки зарубіжної та вітчизняної вікової психології

Психоаналіз про закономірності психічного розвитку. Предмет дослідження: глибинні почуття і переживання людини. Два відкриття: відкриття позасвідомого і відкриття сексуальної основи людини. Критерії виділення стадій психосексуального розвитку. Оральна, анальна, фалічна, латентна, генітальна стадії психічного розвитку. Розвиток особистості на основі 4 джерел напруги: 1) процесів фізіологічного росту; 2) фрустрацій; 3) конфліктів; 4) загроз. Два методи вирішення фрустрації, конфлікту і тривоги: ідентифікація, заміщення. Е. Еріксон. Розвиток особистості як закономірна зміна етапів, на кожному з яких відбувається якісне перетворення внутрішнього світу і поведінки людини. Стадії психосоціального розвитку за

Е. Еріксоном: орально-сенсорна; м'язево-анальна; локальногенітальна; латентна; підлітковий вік і рання юність; рання дорослість; дорослість; зрілість. Біхевіоризм (Дж. Уотсон, Дж. Годфруа, К. Флейк-Хобсон, Б. Скіннер) про особливості розвитку дитини. Основні положення теорії соціального навчання. Три способи формування поведінки: позитивне і негативне підкріплення, покарання, відсутність підкріплення. Генетична психологія про закономірності розвитку інтелекту. Гуманістична психологія (К. Роджерс, А. Маслоу, В. Франкл, С. Сатір, Ш. Бюлер) про закономірності дитячого розвитку. Культурно-історична концепція Л. С. Виготського. Морфофізіологічні особливості мозку і спілкування – умови розвитку дитини. Навчання – рушійна сила розвитку. Основна закономірність онтогенезу психіки: інтеріоризація дитиною структури її зовнішньої, соціально – символічної (спільної з дорослим і опосередкованої знаками) діяльності. Суть і зміст культурного розвитку поведінки. Виховання як штучне оволодіння природними процесами розвитку. Психологія ставлення про закономірності дитячого розвитку (В. М. Мясіщев). Розвиток людини як формування її видів ставлення. Види і характер ставлення. Розвиток ставлення. Виховання як процес взаємодії вихователя і вихованця. Взаємовідносини як умова взаємодії та її результат. Діяльнісний підхід до аналізу психіки дитини

Тема 3. Особливості психічного розвитку новонародженого та немовляти

Пренатальний період розвитку. Криза новонародженості. Фаза новонародженого. Соціальна ситуація розвитку новонародженого: дитина психологічно злита з матір'ю, єдність: «Дорослий → Дитина». Основні новоутворення: розвивається акт сприймання, з'являється наслідування та акт пізнавання, зорові та слухові зосередження, активний інтерес до оточення, комплекс поживлення (емоційна і рухова реакція на обличчя матері). Анатомофізіологічна характеристика і функціонування головного мозку дитини в період новонародженості. Основне протиріччя: дитина психологічно злита з матір'ю, але немає засобів для спілкування з дорослими. Немовлята. Загальна характеристика анатомо-фізіологічного розвитку немовляти. Соціальна ситуація розвитку: життя залежить від дорослого, але дитина стає активною, зв'язаною з предметним світом. «Дорослий ↔ Дитина». Залежність ставлення до предмету від спільного переживання ситуації з іншою людиною. Психічний розвиток дитини першого року життя. Розвиток форм спілкування протягом першого року. Формування сенсорної і моторної сфер немовляти. Розвиток мовлення у

немовляти. Основні новоутворення: емоційно забарвлене самовідчуття, автономне мовлення, поведінка за уявленням, первинне усвідомлення психологічної спільності, усвідомлення «ми», розвивається уявлення про власне тіло, фізична емансипація. Основне протиріччя віку: потреба в пізнанні предметного світу і відсутність засобів пізнання. Криза першого року життя

Тема 4. Психологія підлітка

Особливості фізичного і фізіологічного розвитку підлітка. Статеве дозрівання. Вплив статевого дозрівання на появу почуття власної дорослості, появу інтересу до представників протилежної статі, пробудження нових романтичних почуттів і переживань. Активізація діяльності гіпофізу. Інтенсивний фізичний і фізіологічний розвиток. Перебудова моторного апарату. Перебудова нейрогуморальних співвідношень. Соціальна ситуація розвитку підлітка. Теоретичні підходи до проблеми «кризи» в підлітковому періоді. Переорієнтація спілкування з дорослими на спілкування з ровесниками. Перебудова взаємин з дорослим. Емансипація дитини від батьків. Спілкування з однолітками як провідна діяльність підліткового віку. Особистісний розвиток підлітка. Основні потреби підліткового віку: 1) потреба у самовираженні; 2) потреба уміти щось робити; 3) потреба щось значити для інших; 4) потреба рівноправного спілкування з дорослими; 5) посилення статевої ідентифікації. Формування життєвих цінностей. Становлення «Я» підлітка. Стадії розвитку самооцінки підлітка. Стадії розвитку особистісної рефлексії. Особливості навчальної діяльності підлітка. Розвиток когнітивної та емоційновольової сфер в підлітковому віці. Новоутворення підліткового періоду: почуття дорослості, потреба в самореалізації та суспільному визнанні, прагнення до самоствердження, моральний характер самосвідомості, вміння підпорядковуватись нормам колективного життя.

Тема 5. Загальна характеристика дорослого періоду життя

Дорослість як предмет психологічного дослідження. Біологічні, психічні, духовні аспекти життя людини. Фактори і закономірності розвитку дорослого. Психічна зрілість: зміст і структура. Проблеми періодизації психічного розвитку дорослої людини. Періоди і фази дорослості. Анатомо-фізіологічні особливості дорослості. Психосоціальний та пізнавальний розвиток дорослості. Проблема психічного здоров'я. Кризи дорослості: криза спустошеності, криза безперспективності, кризи здоров'я, кризи значущих

стосунків, кризи особистісної автономії, кризи самореалізації, кризи життєвих помилок.

Тема 6. Соціально-психологічні та вікові аспекти виховання Самовиховання. Завдання самовиховання. Структура самовиховання. Джерело процесу самовиховання. Потреба в самовихованні. Розвиток мотивації роботи над собою. Мотиви самовиховання: особистісні; вузько соціальні; широко соціальні. Етапи самовиховання. Визначення цілі. Складання програми самовиховання, плану та правил. Прийняття рішення. Застосування методів самовпливу. Мобілізація своєї моральної вихованості та емоційно-вольової активності. Підсумковий самоконтроль. Оцінка здійсненої роботи, аналіз перемог і невдач. Формування нової адекватної самооцінки. Основні методи самопізнання. Основні методи самоволодіння. Методи самостимулювання. Підходи до класифікації важких дітей (Хевітт і Дженкінс, П. Скотт, О.Є.Лічко, В.І.Абраменко, О.І.Селецький, Д.І.Фельдштейн). Основні причини появи важкої дитини: особливості сімейного виховання: низький педагогічний і культурний рівень батьків (порушення єдності вимог до дитини та їх послідовності; відсутність чіткої організації життя дитини; бездоглядність; відсутність належного статевого виховання; неправильне ставлення до дитини: придушення особистості, загрози, фізичні покарання, надмірна опіка); неблагополуччя сім'ї (конфліктність; аморальність; асоціальна поведінка батьків); особливості взаємодії педагога з дитиною; особливості особистості дитини; негативні приклади поведінки дорослих та референтних груп; спілкування з правопорушниками та з людьми, які мають шкідливі звички; неблагополуччя психологічного клімату в учнівському колективі, конфлікти з ровесниками; вплив засобів масової інформації; негативний вплив алкоголю і наркотиків; відхилення в психічному і фізичному розвитку. Ознаки соціальної та педагогічної запусченості дошкільнят: неуспішність у рольовій грі (труднощі в спілкуванні з ровесниками, діти віддають перевагу предметним іграм); невідповідність до навчання в школі (дисгармонія емоційно-вольової сфери, недостатньо розвинуті пізнавальні здібності та довільність поведінки, невміння спілкуватися з дорослими і дітьми); погана адаптація до перебування в дитячому садку; відхилення в поведінці (агресивність, гіперактивність); відставання в розвитку (пізніше починають ходити, говорити тощо).

Тема 7. Психологія самовиховання та перевиховання

Самовиховання. Завдання самовиховання. Структура самовиховання. Джерело процесу самовиховання. Потреба в самовихованні. Розвиток мотивації роботи над собою. Мотиви самовиховання: особистісні; вузько соціальні; широко соціальні. Етапи самовиховання. Визначення цілі. Складання програми самовиховання, плану та правил. Прийняття рішення. Застосування методів самовпливу. Мобілізація своєї моральної вихованості та емоційно-вольової активності. Підсумковий самоконтроль. Оцінка здійсненої роботи, аналіз перемог і невдач. Формування нової адекватної самооцінки. Основні методи самопізнання. Основні методи самоволодіння. Методи самостимулювання. Підходи до класифікації важких дітей (Хевітт і Дженкінс, П. Скотт, О.Є.Лічко, В.І.Абраменко, О.І.Селецький, Д.І.Фельдштейн). Ознаки соціальної та педагогічної запущеності дошкільнят: неуспішність у рольовій грі (труднощі в спілкуванні з ровесниками, діти віддають перевагу предметним іграм); невідповідність до навчання в школі (дисгармонія емоційно-вольової сфери, недостатньо розвинуті пізнавальні здібності та довільність поведінки, невміння спілкуватися з дорослими і дітьми); погана адаптація до перебування в дитячому садку; відхилення в поведінці (агресивність, гіперактивність).

Тема 8. Розгляд особистості в дорослому віці

Дорослість - як стабільний період. Психологія дорослої особистості є одним з найменш розроблених розділів у віковій психології. Вікові межі дорослості. Період дорослості – як найбільш тривалий період онтогенезу.

ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ТА КОРЕКЦІЯ

Тема 1. Особливості консультативного процесу. Консультування як вид психологічної допомоги.

Основні питання загальної теорії консультування. Цілі та завдання психологічного консультування. Методи психологічного консультування. Предмет психологічного консультування. Ефективність психологічного консультування. Співвідношення понять «психологічне консультування», «психотерапія», «психологічна корекція». Сфери реалізації психологічного консультування. Консультант і клієнт у процесі консультування. Підготовка консультантів.

Тема 2. Історія психологічного консультування.

Передісторія. Початок історії. Поняття психологічної практики. Закордонний досвід психологічного консультування. Вітчизняний досвід психологічного консультування. Сучасні тенденції та проблеми у вітчизняній теорії та практиці психологічного консультування. Поняття психічного та психологічного здоров'я. Уявлення про психологічне здоров'я в різних теоріях психологічного консультування.

Тема 3. Феномени психологічного консультування.

Перенесення. Контрперенесення. Опір. Емоційне вигорання. Особливості прояву. Значення. Позитивні та негативні сторони особливих терапевтичних феноменів.

Тема 4. Етичні принципи психологічного консультування.

Аналіз принципів консультування в роботах В.В. Століна, Ю.Є. Альошиної, П.П. горностая та С.В. Васьковської. Базові терапевтичні установки. Відсутність оцінки. Прийняття. Симпатія. Аутентичність. Емпатія та її роль у процесі консультування. Емпатія як необхідний стан для консультанта і клієнта. Неefективне консультування як наслідок помилкових установок.

Тема 5. Специфіка консультування в психологічній роботі.

Індивідуальне консультування в психологічній роботі. Консультативний процес і консультативна взаємодія. Напрями можливого особистісного розвитку клієнта. Соціально-психологічне консультування в соціальній роботі. Основні прийоми активного слухання.

Тема 6. Телефоне консультування в соціальній роботі.

Консультативна допомога за методом телефону довіри. Ефективність телефонного консультування. Види консультування в соціальній роботі. Перспективи розвитку консультування в соціальних службах України. Прийоми консультативного впливу.

Тема 7. Методи психологічного консультування.

Психоконсультативна бесіда. Організація психоконсультативної бесіди. Контакт з клієнтом під час бесіди. Інтерв'ю як метод психологічного консультування.

Тема 8. Консультативний контакт

Визначення консультативного контакту. Психологічний клімат. Фізичні компоненти психологічного клімату. Емоційні компоненти психологічного клімату.

Тема 9. Кризова психологічна допомога в психологічній роботі.

Консультування клієнтів із психосоматичними розладами. Консультування клієнтів із депресією і суїцидальними намірами. Особливості консультування при суїцидальних намірах. Консультування людей при переживанні втрати.

Тема 10. Консультування клієнтів із депресією і суїцидальними намірами.

Характеристика клієнтів із депресією і суїцидальними намірами. Консультування депресивних клієнтів з суїцидальними намірами.

Тема 11. Спеціальні проблеми психологічного консультування.

Консультування тривожних клієнтів. Консультування при реакціях страху та фобіях. Консультування вороже налаштованих та агресивних клієнтів. Особливості консультування «невмотивованих клієнтів». Консультування клієнтів, які мають підвищені вимоги.

Тема 12. Консультативна робота та емоційні проблеми (депресія, страх, тривожність).

Характеристика депресивних клієнтів. Консультування тривожних та депресивних клієнтів. Консультування клієнтів з емоційними проблемами

Тема 13. Екзистенційні питання в консультуванні (хвороба, смерть)

Консультування після втрати близької людини. Криза втрати при захворюванні. Емоційна підтримка, встановлення рапорту в консультуванні.

Тема 14. Зміст та організація консультування з приводу подружніх проблем.

Актуальні проблеми консультування подружніх пар. Особливості консультування при роботі з подружньою парою. Консультування подружжя з приводу сексуальних проблем. Індивідуальне психоконсультування подружжя. Переживання розлучення з партнером. Труднощі взаєморозуміння. Консультації при розлученні.

Тема 15. Консультування з приводу сімейного насилля.

Актуальні проблеми консультування з приводу сімейного насилля. Особливості консультування з приводу сімейного насилля. Психологічна складова сімейного насилля.

ПАТОПСИХОЛОГІЯ

Тема 1. Предмет, завдання, методи, зміст дисципліни «Патопсихологія»

Визначення поняття; об'єкт та предмет дослідження в патопсихології. Спільне та відмінне у патопсихології та психопатології. Прикладні завдання патопсихології за Б. В. Зейгарник. Особливості дитячої патопсихології. Методи патопсихологічного дослідження: експериментальний, психодіагностичний, проєктивні методики. Роль патопсихологічного дослідження в діагностиці психічних захворювань в експертній та реабілітаційній практиці, в визначенні ефективності психотерапії, динаміки захворювання. Проблема формування поняття норми, принципи підходи до неї: інтроспективний, клінічний, статистичний, адаптаційний, функціональний, морально-етичний, ідеальний. Умови нормального розвитку. Характеристика категорії: здоров'я, патології критерії психічного здоров'я за ВООЗ. Поняття ризику дезадаптації, перед хвороби. Ступені здоров'я за Семичевим. Поняття психічного розладу: характеристика, типи його протікання та закінчення, наслідки за міжнародною класифікацією 10 перегляду. Критерії відхилення від норми за Н. Л Білопольскою. Особливості синдромів проявів в дитячій психіатрії.

Тема 2. Причини психічних розладів, симптоми та синдроми

Поняття патопсихологічного симптому та синдрому за Б. Ф. Зейгарник. Первинні та вторинні синдроми за К. Ясперсом, Л. С Виготським. Реакції особистості на первинний дефект. Поняття функціонального діагнозу, як патопсихологічного синдрому. Синдромологічний аналіз стану хворого в структурі нозологічного діагнозу. Формування та розпад вищих психічних функцій за Л. С. Виготським, як відображення етапів загальнолюдського розвитку свідомості. Причини психічних розладів. Психічна норма та патологія, граничний психічний розлад. Психотичні та не психотичні психічні розлади.

Тема 3. Розлади відчуттів, сприйняття та уваги.

Розлади сприймання. Аналізатори, їх структура. Екстероцептивні, інтероцептивні, пропріоцептивні відчуття. Основні параметри відчуття. Поріг відчуття, порог відмінностей, контраст відчуттів. Адаптація, нюхове сприйняття: зорове, слухове, смакове, кінестетичне. Перцепція та аперцепція, як етапи сприймання. Основні характеристики сприйняття. Порушення

сприйняття. Увага: визначення, види, характеристика, порушення. Пам'ять, її визначення, форми, види, модальності.

Тема 4. Порушення пам'яті та мислення, емоційно-вольової сфери

Патологічне посилення пам'яті – гіпермнезія. Патологічне ослаблення пам'яті – гіпомнезія. Утрата пам'яті – амнезія (репродукційна, фіксаційна, ретроградна, антероградна, лакунарна, тотальна, афектогенна, прогресуюча). Парамнезії: псевдоремінісценції, конфабуляції, криптомнезії, екмнезії та дизмнезії. Особливості розладів пам'яті при різних захворюваннях. Психофізіологічні та нейропсихологічні основи розладів пам'яті. Методи виявлення розладів пам'яті. Порушення мислення за темпом (сповільнення, зупинка, прискорення), за логічним зв'язком (деталізація, персеверація, паралогічне мислення, резонерство, аутичне, символічне, аморфне, розірваність, незв'язність (інкогерентність), ментизм). Нав'язливі ідеї (хворобливого міркування, нав'язливий рахунок, нав'язливі спогади тощо). Надцінні ідеї (винаходу та відкриття, ревнощів, сутяжництва, іпохондричні тощо). Маячні ідеї (стосунку, переслідування, отруєння, впливу, шкоди, ревнощів, величності, самоприниження, самозвинувачення, іпохондричні, релігійні тощо). Індуковані маячні ідеї. Первинні маячні ідеї (інтерпретативні), вторинні маячні ідеї (почуттєві).

Вольові розлади: абулія, гіпобулія, гіпербулія, парабулії. Розлади потягів: посилення, послаблення, збочення інстинктів. Компульсивні потяги (дромоманія, дипсоманія, наркоманія, піроманія, міфоманія, ігрова залежність (гемблінг), інтернет-залежність). Обсесивні потяги. Амбітендентність. Психомоторні розлади: збудження, ступор, паракінезії (парамімії, манерність, стереотипії, ехо-симптоми).

Тема 5. Патопсихологічні прояви у дитячому та підлітковому віці

Психологічні особливості та порушення у період новонародженості, немовляти і раннього дитинства. Психологічні особливості та типові порушення у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Психічні розлади у підлітків.

Тема 6. Патопсихологічні прояви в юнацькому, дорослому віці та у старості

Психічні розлади у юнацькому віці, їх діагностика та корекція. Психічні розлади у період дорослості. Психологічні особливості та типові порушення у період похилого віку та старості.

КЛІНІЧНА ТА МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Тема 1. Медична психологія як наука. Поняття про психічне здоров'я.

Предмет і задачі медичної психології. Медична психологія – наука на стику медицини та психології. Теоретичні і методологічні основи медичної психології. Роль медичної психології у формуванні сучасних уявлень про єдність соматичного і психічного. Роль медичного психолога у діагностичному, лікувальному, реабілітаційному процесах. Розвиток медичної психології у світі і на Україні. Внесок робіт вітчизняних вчених в розвиток світової та вітчизняної медичної психології.

Тема 2. Методи медико-психологічного дослідження.

Основні патопсихологічні методики: Піктограма. Четвертий зайвий. Прості аналогії, складні аналогії. Істотні ознаки. Розповідь з пропущеними словами. Порівняння понять. Пояснення прислів'їв і метафор. Класифікація. Асоціативний експеримент. 10 слів. Корректурна проба. Рахунок по Крепеліну. Таблиці Шульте. Використання патопсихологічних методик для диференціальної діагностики. Проективні методики і їх використання в клініці. Тест фрустрації Розенцвейга. Будинок, дерево, людина. Тест Люшера. Незакінчені речення. Проективний малюнок людини. Малюнок неіснуючої тварини. ТАТ. Тест Роршаха. Використання клінічних психодіагностичних методик у позаклінічній практиці: психологічному консультуванні, психокорекційній роботі, сімейній психотерапії, школі, дитячому садку. Комп'ютерна психодіагностика в клініці.

Тема 3. Психічна індивідуальність. Особистість та хвороба.

Внутрішня картина хвороби.

Психічна структура особистості: темперамент, характер, інтелект, здібності. Класифікація темпераментів, їх роль у формуванні характеру. Вплив особливостей віку та хронічних захворювань на особистість людини. Типологія акцентуацій, класифікації акцентуацій особистості по К.Леонгарду, М.С.Личко. Тактика поведінки лікаря з пацієнтами, що мають акцентуовані риси особистості. Внутрішня картина хвороби: суб'єктивне сприймання захворювання пацієнтом, істотні сфери внутрішньої картини хвороби. особливостей клінічних проявів захворювання, тяжкості перебігу та прогнозу. Класифікація основних типів відношення до хвороби (гармонійний утилітарний та ін.), особливості поведінки хворих з такими типами реагування на хворобу. Вплив відношення до хвороби на подальший перебіг захворювання. Агравация, симуляція, дисимуляція, госпіталізм.

Тема 4. Клініко-психологічні аспекти пізнавальної діяльності.

Клініко-психологічні аспекти пізнавальної діяльності. Відчуття, їх види та порушення. Сприйняття, їх види та порушення. Уява, її патологічні стани. Тактика психолога з пацієнтами, що мають такі порушення.

Тема 5. Порушення мислення та інтелекту.

Клініко-психологічні аспекти порушень: пам'яті, уваги, інтелекту, мислення. Різновиди порушень. Тактика психолога з пацієнтами з такими порушеннями. Вплив особливостей інтелекту хворого на лікувальний процес: інфантилізм, олігофренія, деменція.

Тема 6. Клініко-психологічні аспекти емоційно-вольової сфери.

Вплив хвороби на емоційно-вольову сферу людини. Проблема невідреагованих емоцій та аутоагресії. Хворобливі зміни емоцій: тривога, депресія, емоційна лабільність. Вольові якості особистості: витримка, рішучість, наполегливість ініціативність, організованість та їх роль у лікувальному процесі. Зміни волі, потягів, поведінки під час хвороби (гіпобулія, абулія, астенія).

Тема 7. Психологія девіантної поведінки.

Агресивна поведінка, аутоагресивна поведінка. Порушення харчової поведінки. Сексуальні девіації та перверзії. Характерологічні та патохарактерологічні реакції. Комунікативні девіації.

Тема 8. Психосоматичні розлади.

Психосоматичний підхід в медичній психології та медицині. Біопсихосоціальна концепція хвороби. Емоційний стрес як фактор етіопатогенезу психосоматичних розладів. Психосоматичні взаємозв'язки. Теорії психосоматичних взаємовідношень: психоаналітична, нейрогуморальна, фізіологічна, кортико-вісцеральна. Класифікація психосоматичних розладів. «Великі» психосоматичні захворювання.

Тема 9. Психологічні особливості хворих із захворюваннями різного профілю.

Психологічні зміни при захворюваннях серцево-судинної системи, легень, травного тракту, нирок, при інфекційних захворюваннях, туберкульозі, ендокринних, нервових та психічних захворюваннях. Психологічні зміни у хворих гінекологічному стаціонарі. Психологічні особливості жінок у період вагітності. Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку. Психологічні особливості хворих хірургічного стаціонару в післяопераційному періоді. Психологічні особливості хворих в

стоматології, офтальмології, отоларингології, ортопедії і травматології, в онкології. Вплив на людину вроджених та набутих фізичних дефектів.

Тема 10. Психологічні типи лікарів.

Професіограма лікаря загальної практики (знання і уміння, професійні практичні навички) та вимоги до особистості. Поняття про професійну деформацію. Особливості професій, при яких розвивається професійна деформація. Ознаки професійної деформації, «синдром вигорання». Шляхи його попередження.

Тема 11. Психологія спілкування в медичному середовищі.

Види спілкування в медичному середовищі: міжособисте, індивідуально-групове, колективно-індивідуальне, групове. Особливості спілкування між лікарями, лікар-медсестра, лікар-медсестра-психолог. Психологічні основи спілкування у лікувальному процесі. Комунікативна компетентність, її роль в ефективній і безконфліктній взаємодії. Функції спілкування: інформаційно-комунікативна, комунікативна, афективно-комунікативна. Основи спілкування з колегами, умови створення здорового психологічного клімату у медичному середовищі. Дотримання правил деонтології і субординації. Дотримання морально-етичних вимог. Здатність до емпатії та стиль спілкування.

Тема 12. Психологія лікувально-діагностичного процесу.

Роль психологічних особливостей лікаря, медичної сестри і психолога в лікувально-діагностичному процесі. Психологічні особливості етапів лікувально-діагностичного процесу. Медична деонтологія. Медична етика. Інформування пацієнта про діагноз. Взаємодія і спілкування учасників лікувально-діагностичного процесу з родичами пацієнтів. Значення психологічної установки пацієнта. Конфлікти в медичному середовищі, їх різновиди та функції. Схема розвитку конфлікту. Способи попередження та подолання конфліктів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка студенту за державний іспит виставляється за національною шкалою та за шкалою ECTS.

Відповідь на кожне запитання білета оцінюється окремою оцінкою «відмінно», «добре», «задовільно» чи «незадовільно». Загальна оцінка по білету підраховується як середньоарифметичне значення оцінок, отриманих з кожного питання білета і виставляється на закритому засіданні ДЕК шляхом відкритого голосування по кожному студенту. Студенту виставляється оцінка, за яку подано більшість голосів. За рівної кількості голосів вирішальним є голос голови ДЕК. Оцінка «відмінно» може бути поставлена лише у тому випадку, якщо жодне із запитань екзаменаційного білета не оцінено нижче оцінки «добре».

Оцінка «**відмінно**» (за системою ECTS – **A (90-10 балів)**) виставляється, якщо студент точно і повно відповів на запитання білета і правильно розв'язав практичне завдання, а також чітко і логічно відповів на поставлені екзаменаторами запитання, вільно володіє науковою термінологією.

Оцінка «**добре**» (за системою ECTS – **B (82-89 балів)**) ставиться у випадку, коли при відповіді студент допустив деякі неточності чи залишилась нерозкритою частина білета (до 15%) за умови, що принципові моменти запитань були розкриті правильно, а при розв'язанні практичного завдання допущені лише арифметичні помилки.

Оцінка «**добре**» (за системою ECTS – **C (74-81 балів)**) ставиться, якщо відповідаючи на білет допускає несуттєві неточності і не може чітко відповісти на поставлені у білеті запитання, залишаючи тим самим нерозкритим до 25% їх змісту, за умови, що допущені несуттєві помилки при розв'язанні задачі усуваються самим студентом, коли на помилки вказує екзаменатор.

Оцінка «**задовільно**» (за системою ECTS – **D (64-73 балів)**) виставляється за наявність у відповіді декількох суттєвих неточностей, нечіткість відповіді, та коли до 30% змісту білета залишається нерозкритою. При розв'язанні практичного завдання допущені помилки і порушена логіка їх розв'язання, що вплинуло на результат та правильність висновків. Але при цьому базові формули, взяті для розрахунку, є в основному правильними.

Оцінка «**задовільно**» (за системою ECTS – **E (60-63 балів)**) виставляється, якщо під час відповіді допущено ряд суттєвих помилок, або коли студент не розкриває до 50% змісту питань білета. На додаткові запитання екзаменатора відповідає теж в межах 45-50%. При розв'язанні практичного завдання допущені помилки і порушена логіка їх розв'язання, що вплинуло на результат та правильність висновків. Але при цьому базові формули, взяті для розрахунку, є в основному правильними, або при нагадуванні екзаменатором назв, необхідних для розв'язання задачі коефіцієнтів, інших показників тощо, студент самостійно згадує їх суть і швидко знаходить правильне вирішення практичного завдання.

Оцінка «незадовільно» (за системою ECTS – FX (35-59 балів)) вказує на те, що студент не оволодів і половиною матеріалу, який винесено на екзамен. На логічні запитання екзаменатора та членів ДЕК за програмою ДЕК студент часто не знає правильної відповіді. Не знає базових категорій та економічних показників, інших фундаментальних формул, потрібних для розв'язання практичного завдання.

Результати екзамену оформляються протоколами і підписуються головою і членами ДЕК.

Студентам, які з поважних причин (обов'язкове документальне підтвердження) не змогли скласти державний екзамен у визначені навчальним графіком терміни, ректором ПВНЗ МПУ може бути встановлений новий термін складання екзамену, але не пізніше 30 серпня поточного року. Студент, що не склав державного екзамену відраховується з університету і лише після поновлення допускається до повторного складання екзамену в наступному році.

Таблиця 1.1

Критерії оцінювання результатів державного іспиту

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни